

УДК 378.147:811.111

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕО НА ЗАНЯТТЯХ З ПРАКТИКИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ (АНГЛІЙСЬКА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА МОВА) ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Грицай А.М., Колесник І.В.

У статті розглядається питання важливості використання відео на заняттях з практики усного та писемного мовлення як засобу мотивації до вивчення іноземних мов. Пропонуються вправи для роботи над матеріалами відеофільмів на всіх етапах.

Ключові слова: комунікативна компетенція, автентичні матеріали, мотивація, емоційний вплив, пізнавальна діяльність, психологічні особливості.

В статье рассматривается вопрос о важности использования видео на занятиях по практике устной и письменной речи как средство мотивации к изучению иностранных языков. Предлагаются упражнения для работы над материалами видеофильмов на всех этапах.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, аутентичные материалы, мотивация, эмоциональное влияние, познавательная деятельность, психологические особенности.

The importance of using video in foreign language lessons as a means of motivation for studying foreign languages is under consideration in this article. Exercises for work with video materials at all stages are suggested.

Key words: communicative competence, authentic materials, motivation, emotional influence, cognitive activity, psychological peculiarities.

Серед проблем, які теоретично й експериментально вирішуються методикою викладання іноземних мов, комунікативна компетенція і способи її досягнення є однією з найбільш актуальних.

Оволодіти комунікативною компетенцією англійської мови, не знаходячись у країні, мова якої вивчається, справа дуже важка. Тому важливим завданням викладача є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови, використовуючи для цього різні методи і прийоми роботи (рольові ігри, дискусії, творчі проекти).

Для вирішення цих завдань використовуються автентичні матеріали (тексти, звукозаписи, відеофільми). Ознайомлення з життям англомовних країн відбувається, в основному, через текст та ілюстрації до нього.

Відео є дуже ефективним засобом у формуванні комунікативної культури студентів, оскільки відеоматеріали не тільки демонструють їм живе мовлення носіїв мови, але і занурюють їх у ситуацію, у якій вони ознайомлюються з мовою жестів, міміки, стилем взаємовідносин та реаліями країни, мова якої вивчається. Відео на занятті демонструє мовлення у живому контексті, пов'язує заняття з реальним світом. Крім того, відео може допомогти подолати культурний бар'єр у вивченні мови.

Використання відеопідтримки на заняттях сприяє підвищенню якості знань, оскільки дозволяє використовувати такі види комунікативної діяльності, як аудіювання, мовлення, читання та письмо; розвитку різних аспектів психічної діяльності студентів, і перш за все, уваги і пам'яті. Під час перегляду у групі виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності. У цих умовах навіть неуважний студент стає уважним. Для того щоб зрозуміти зміст фільму, необхідно вчитися докладати певні зусилля. Так мимовільна увага переходить у довільну, а інтенсивність уваги впливає на процес запам'ятовування. Використання різних каналів надходження інформації (слуховий, зоровий, моторне, сприйняття) позитивно впливає на міцність запам'ятовування країнознавчого і мовного матеріалу.

Таким чином, психологічні особливості впливу навчальних відеофільмів на студентів (здатність керувати увагою кожного студента і групи загалом, впливати на обсяг довготривалої пам'яті, покращення запам'ятовування і підвищення мотивації навчання) сприяють інтенсифікації навчального процесу і створюють сприятливі умови для самостійної роботи та формування комунікативної (мовної і соціокультурної) компетенції студентів.

Застосування відеозаписів на уроках сприяє індивідуалізації навчання і розвитку вмотивованості мовної та мовленнєвої діяльності студентів. При використанні відеофільмів на уроках іноземної мови розвиваються два види мотивації: самомотивація, коли фільм цікавий сам по собі, і мотивація, яка досягається тим, що студент переконується, що він може зрозуміти мову, яку вивчає. Це приносить задоволення і додає віри у свої сили та бажання до подальшого вдосконалення. Необхідно прагнути до того, щоб студенти отримували задоволення від фільму саме через розуміння мови, а не тільки через цікавий сюжет.

Ще однією перевагою відеофільму є сила враження та емоційний вплив на студентів. Тому головна увага повинна бути спрямована на формування у студентів особливого ставлення до побаченого. Успішне досягнення такої мети можливе лише, по-перше, при систематичному показі відеофільмів, по-друге, при методично правильно організованій демонстрації.

Сучасна методика висуває такі вимоги до використання відеофільмів у навчальному процесі:

- а) демонстраційний матеріал повинен узгоджуватись із навчальним матеріалом, відповідати темі уроку;
- б) зміст відеоматеріалів має відповідати реальному рівню загального та мовного розвитку студентів;
- в) тривалість відеофрагменту не повинна перевищувати реальної можливості уроку;
- г) ситуації відеосюжету повинні надавати цікаві можливості для розвитку мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції студентів;
- г) пояснення, котрі пропонуються під час перегляду відеофільму, повинні бути детально продумані;
- д) контекст повинен мати певний ступінь новизни та несподіваності;
- е) зображення та звук повинні бути чіткими та якісними;
- є) необхідна наявність сцен з використанням жестів, реакцій слухачів у різноманітних ситуаціях;
- ж) повинен відслідковуватись чіткий зв'язок між сюжетом і змістом діалогів у сценах;
- з) мова повинна бути достатньо чіткою і не дуже швидкою;
- и) мова повинна бути сучасною та відповідати вимогам і нормам літературної мови;
- і) текст не повинен бути перевантажений новими словами та новими виразами.

У роботі з будь-яким текстом у методиці навчання іноземних мов методисти виділяють три основні етапи: установчий етап (pre-viewing), супровідний етап (while viewing), післятекстовий етап ((post) after-viewing).

I. Установчий етап

Мета: мотивувати студентів, налаштувати їх на виконання завдання, зробивши їх активними учасниками процесу навчання; зняти можливі труднощі сприйняття тексту і підготувати їх до успішного виконання завдань.

Типи завдань:

1. Передбачення змісту відеосюжету:
 - а) прочитайте заголовок відеофільму і спрогнозуйте сюжет відеофільму;
 - б) ознайомтесь з питаннями до тексту і визначте його зміст і тематику;
 - в) прочитайте твердження та спробуйте визначити правильні та хибні;

г) ознайомтесь із заголовком відеофільму/питаннями/твердженнями і запишіть:

- що ви вже знаєте з даної теми;
- що б ви хотіли дізнатися;

г) визначте тематику відеофільму, переглянувши список нових слів, які можуть зустрітись у даному сюжеті;

д) знайдіть певну інформацію, пов'язану з сюжетом відеофільму.

2. Короткий виклад викладачем основного змісту тексту

Викладач може стисло передати основний сюжет відеофрагменту, пояснивши таким чином, що належить побачити. Якщо сюжет становить інтерес для студентів, то цей вступ покликаний зацікавити слухачів, а це означає, що перша мета етапу може вважатися досягнутою. У своїй вступній бесіді викладач може передати основну ідею тексту простими і зрозумілими словами, а може і зберегти ряд важких для розуміння виразів. Головним у цьому разі є передбачення можливих труднощів мовного, мовленнєвого і соціокультурного характеру та їх зняття за допомогою різних прийомів, включаючи пояснення, тлумачення, переклад, співвідношення з раніше вивченим матеріалом, ряд запитань, націлених на пошук інформації.

II. Супровідний етап

Мета: забезпечити подальший розвиток мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції студентів з урахуванням їх реальних можливостей іншомовного спілкування.

Типи завдань:

1. Пошук мовної інформації. Даний тип вправ і завдань орієнтований на пошук, виділення, трансформацію певного мовного матеріалу: лексики, граматики. Завдання можуть бути такого типу:

- а) підберіть англійські еквіваленти до таких українських слів і виразів;
- б) підберіть українські еквіваленти до таких англійських слів і виразів;
- в) заповніть пропуски потрібними словами і виразами;
- г) запишіть дієслова з поданого нижче списку в тій граматичній формі, в якій вони були взяті в тексті;

2. Виділення змістової і смислової інформації. На даному етапі роботи традиційними вправами є:

- а) пошук правильних відповідей на питання (питання пропонуються до перегляду);
- б) визначення правильних/хибних тверджень;
- в) співвідношення речень зі смисловими частинами тексту (план тексту і заголовки кожної частини пропонуються);
- г) побудова частин тексту в логічній послідовності;
- г) встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Розвиток мовленнєвих умінь:

- а) перевірка передбачень, прогнозів щодо сюжету відеофільму;
- б) опис зовнішності героїв, предметів, місця подій, характеру взаємин між персонажами при відсутності зображення та при збереженні звуку;
- в) прогнозування щодо подальшого розвитку подій з використання кнопки "ПАУЗА";
- г) відтворення побаченого у формі розповіді, повідомлення, діалогу;
- г) виправлення навмисно неправдивої інформації;

д) опис фрагменту фільму, де була представлена нова інформація.

4. Розвиток соціокультурних умінь

Завданням для викладача у плані формування соціокультурної компетенції є навчити студентів:

а) інтерпретувати різні ситуації мовного і немовного характеру з точки зору культурних особливостей конкретної країни;

б) порівнювати різні культури світу, помічати в них культурно-специфічні особливості і знаходити загальнокультурні закономірності;

в) співставляти культурні реалії та особливості поведінки людей у різних ситуаціях міжкультурного спілкування за умови, якщо відібрані відеотексти дають необхідну основу для такого порівняння.

III. Післятекстовий етап

Мета: використовувати відеотекст як основу і опору для розвитку продуктивних умінь в усному та писемному мовленні.

На даному етапі пропонуються такі завдання:

а) проектна робота, пов'язана з підготовкою аналогічних відеосюжетів самостійно;

б) рольові ігри, в основу яких покладено сюжет або ситуації відеофільму;

в) творча робота, де студентам пропонують написати короткий переказ, роздуми на тему переглянутого відеосюжету, доповнити біографію відомої особи, скласти діалог, інсценувати відеофрагмент.

Слід пам'ятати і про те, що важкий в мовному відношенні відеотекст може бути компенсований достатньо легким завданням, наприклад, визначити основну ідею тексту, вибравши з ряду запропонованих варіантів найбільш прийнятний, або співвіднести відеотекст з пропозиціями, що виражають основну ідею окремих його частин, і викласти їх у потрібній послідовності. Це дає реальну можливість використовувати складні тексти у групах з достатньо низьким рівнем мовної підготовки. Легкий у мовному відношенні текст може стати основою для набагато складнішого завдання, якщо початковий матеріал слугує лише відправною точкою для подальшого міркування, встановлення асоціативних зв'язків з урахуванням реальних можливостей як загальнокультурного, так і суто лінгвістичного розвитку студентів.

Підводячи підсумок викладеного, можна стверджувати, що навчальні відеокурси відкривають широкі можливості для активної роботи в процесі формування мовленнєвих навичок і умінь студентів та роблять процес оволодіння іноземною мовою привабливим на всіх етапах навчання.

Авторами пропонуються методичні рекомендації до відеосюжетів для студентів факультету іноземних мов, які вивчають англійську мову як другу іноземну мову (другий і третій роки навчання).

SHAKESPEARE (другий рік навчання)

1. PRE-VIEWING

1. Who is the most famous playwright in your country? What plays did he write? Do you know the name of any play by Shakespeare?

1.1. Complete the sentences using the following words:

playwright	stage	plays
translated	actors	actresses
audience	theatres	clapped

a. Shakespeare is the most famous British ... in history.
b. "Romeo and Juliet" and "Hamlet" are ... by Shakespeare.

c. In the sixteenth century, groups of travelling ... put on plays in schools, churches and pubs.

d. Shakespeare built one of London's first ... called "The Globe".

e. The ... at Shakespeare's plays were both the rich and the poor.

f. When Hamlet says "To be or not to be – that is the question" he is alone on the

i. Shakespeare's plays are ... into many different languages.

2. WHILE VIEWING

2. Watch the whole video and match the dates to the sentences.

1564 Shakespeare wrote his first play.

1582 Shakespeare came back to Stratford. He was rich.

1592 Shakespeare died on his birthday.

1603 Shakespeare was born in Stratford-upon-Avon.

1610 Shakespeare got married.

1616 Shakespeare wrote "Hamlet".

3. (Up to Michael: "William probably went to see them after school.")

Are these sentences true or false?

a. Shakespeare had seven brothers and sisters.

b. Shakespeare's parents were poor.

c. Shakespeare's father bought and sold leather and wool.

d. William studied Latin and Greek at school.

e. After school he probably went to see plays.

4. (Up to Michael: "... and he made a lot of money.")

Complete the sentences using the verbs. Remember to put them in the past tense.

fall be go get married
leave meet live be born

When Shakespeare ... school, he ... to work for his father. But soon after, he ... and ... in love with Ann Hathaway, the daughter of a farmer who ... here, in this cottage. They ... in December 1582, and just five months later, their first daughter, Susanna, William ... 18, Ann ... 25.

4.1. We don't know much about Shakespeare's life between 1583 and 1592. What do we know? What don't we know? Make correct sentences.

We know ... We don't know ...

- when or why he became an actor and playwright.

- why he moved to London.

- that he left Stratford.

- that his plays became popular and he made a lot of money.

- why he gave up a good job.

- that in 1592 he wrote his first play.

5. Shakespeare's Globe Theatre in London.

Tick the correct answers, then watch and check.

a. The Globe could hold (3 000; 2 000) people.

b. The people in the audience (were never noisy; often clapped and cheered.)

c. There were (many; no) actresses.

6. How much did the five people know about Shakespeare? Did they give incorrect information?

- 7. Match the types of plays with the definitions.**
 a comedy * a play with a sad ending, often a story of murder and revenge
 a tragedy * a patriotic play, often about kings of England
 a historical play * a play with a happy ending

3. AFTER-VIEWING

8. Review. Tick the correct answer.

- Which play do the words "To be or not to be" come from?
 a) "Hamlet" b) "Macbeth" c) "A Midsummer Night's Dream"
- Shakespeare was born in
 a) London b) Stratford-upon-Avon
- How old was Shakespeare when he got married?
 a) eighteen b) twenty-eight c) nineteen
- Where did Shakespeare build the Globe Theatre?
 a) in Stratford b) in London c) in Rome
- How many years did Shakespeare spend in London?
 a) twenty-five b) fifteen c) thirty
- Where is Shakespeare buried?
 a) in Holy Trinity Church, Stratford b) in Holy Trinity Church, London
- How old was Shakespeare when he died?
 a) fifty-two b) fifty-one c) fifty-three

8.1. Here are some quotations from Shakespeare's plays. Match them with the definitions.

Quotations

- "To be or not to be - that is the question..."
- "All the world's a stage, and all men and women merely players."
- "Neither a lender nor a borrower be."
- "Friends, Romans, countrymen, lend me your ears."

Definitions

- Do I want to live any longer?
- Listen to me, everyone.
- Life is like a play.
- It is not a good idea to lend money or to be in debt.

8.2. Draw your family tree.

8.3. Write a biography of one of your ancestors.

THE SEVEN WONDERS OF GREAT BRITAIN

(третій рік навчання)

KEY WORDS: to blow up, to bowl, to bat, herb.

1. Before watching:

- Match the following facts to different phenomena of the British life:

THE DOUBLE-DECKER BUS
 PARLIAMENT
 MILKMAN
 CRICKET
 THE ENGLISH COUNTRY GARDEN
 THE WEATHER
 STONEHENGE

STONEHENGE

- There are seven different types, and they can carry as many as 89 passengers.
- If you are good at making things grow, then you are said to have green fingers.
- These stones weigh nearly 4 tonnes.
- People are always complaining about it.
- The winning team is the one that scores the most runs.
- Sometimes the debates last for many hours, and they can become extremely heated.
- Having treated the milk to kill bacteria, it was very important that it was protected.

2. While watching:

2.1. Account for the dates and figures mentioned in the video:

4500 95% 651
 1787 1925 1851
 1605 1744

2.2. Match the three sections of the following sentences:

The failure of the Gunpowder Plot	to give shelter to delicate plants	all the way from South Wales.
Walls were built	probably dragged some of these stones	is celebrated every year on November 5th.
The people who built Stonehenge	as it's known	and gardens became more ornamental.

The failure of the Gunpowder Plot to give shelter to delicate plants all the way from South Wales.

Walls were built probably dragged some of these stones is celebrated every year on November 5th.

The people who built Stonehenge as it's known and gardens became more ornamental.

2.3. Include into the context the following word-combinations:

- a fully-covered bus
- an unsuccessful attempt
- to deliver milk
- to hit the wicket

2.4. Write some questions about what you have seen in the sequence, then work in pairs and exchange the questions.

3. After watching:

3.1. Prepare and act out a sequence which is similar in content to the video but in which something goes wrong. The group are to put down all the deviations from the content.

3.2. Prepare a script about some wonders of Ukraine.

Література

- Барменкова О. И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О. И. Барменкова // Иностр. языки в школе. – 1999. – № 3.
- Верисокин Ю. И. Видеофильм как средство мотивации школьников при обучении иностранному языку / Ю. И. Верисокин // Иностр. языки в школе. – 2003. – № 5.
- Вайсбурд М. Л. Телепередача как опора для организации речевой игры на уроке иностранного языка в школе / М. Л. Вайсбурд, Л. Н. Пустосмехова // Иностр. языки в школе. – 2002. – № 6.
- Грицай А. М. English through Video : метод. реком. до відеоматеріалів з англійської мови для студентів факультету іноземних мов (друга іноземна мова, другий рік навчання) / А. М. Грицай. – Ніжин, 2002.

5. Ильченко Е. Использование видеозаписи на уроках английского языка / Е. Ильченко // Первое сентября. Английский язык. – 2003. – № 9.
6. Колесник І. В. Методичні рекомендації до відеоматеріалів з англійської мови для студентів факультету іноземних мов (друга іноземна мова, третій рік навчання) / І. В. Колесник. – Ніжин, 2002.
7. Солобова Е. Н. Использование видео на уроках иностранного языка / Е. Н. Солобова // ELT NTWS & VIEWS. – 2003. – № 1.
8. Essberger Josef. Notes on Using Video in the Language Classroom – 2000 [Електронний ресурс] / Josef Essberger. – Режим доступу:
<http://www.tefl.net/esl-articles/video.htm>. – Назва з екрану.
9. Mejia Elizabeth. Video in Language Education: Making News Broadcasts Work for You - 2005. [Електронний ресурс] / Elizabeth Mejia. – Режим доступу:
<http://lookingahead.heinle.com/cnn/mejia.htm>. – Назва з екрану.
10. Tatsuki Donna Hurst. Video in the Language Lab: Teaching Vocabulary / Donna Hurst Tatsuki. The Internet TESL Journal. – 2005. – Режим доступу:
<http://itesj.org/Lessons/Tatsuki-VideoinLL.html>. – Назва з екрану.